

Asia: VN/3785/2024

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi ry kiittää mahdollisuudesta lausua. Vammaisfoorumi ry on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, joka edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti. Jäsenjärjestöjensä kautta Vammaisfoorumi edustaa noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Henkilöjunaliikenteen ja siihen kytkeytyvän kilpailumahdollisuuden näkökulmista Vammaisfoorumi ry pitää erittäin merkityksellisenä huomioida vammaisten ja eri tavoin toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuutta käyttää henkilöjunaliikennettä. Vuoden 2025 alussa voimaan tulleen vammaispalvelulain lähtökohtana on, että vammaisen henkilön liikkuminen turvattaisiin ensisijaisesti esteettömän, saavutettavan ja toimivan julkisen liikenteen avulla.

Vammaisfoorumi ry pitää tärkeänä julkista henkilöliikennettä kehitettäessä ja kilpailuttaessa, että kokonaisuudessa korostuvat erityisesti esteetön kalusto, saavutettava ja ajantasainen esteettömyystieto sekä toimivat lipunostojärjestelmät. Lisäksi nostamme esiin avustajapalveluiden merkityksen vammaisten ihmisten itsenäisen matkustamisen tukena. Korostamme sitä, että tilanteessa, jossa rautatieliikenne avattaisiin kilpailulle, tulee varmistaa, että jokainen alan toimija ymmärtää ne vastuut ja velvoitteet, jotka vammaisten matkustajien yhdenvertaiseen turvalliseen liikkumisen mahdollistamiseen liittyvät.

Alueellinen junaliikenne on osa seudullista liikennejärjestelmää. On tärkeä nähdä yhteys junaliikenteen ja muiden henkilöliikenteen palvelujen kesken. Vammaisfoorumi ry muistuttaa, että liityntäpysäköinnin järjestämisessä on varmistettava niiden yhteydessä riittävä määrä esteettömiä

pysäköintipaikkoja sekä liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen saaneille osoitettuja pysäköintipaikkoja.

Lopuksi muistutamme rautatiematkustajien oikeuksien ohella myös YK:n vammaisyleissopimuksen velvoittavuudesta vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden toteuttamiseen.

Artikla 4 Yleiset velvoitteet, kohta 3: ”Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.”

Artikla 9 Esteettömyys ja saavutettavuus: ”Jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Näitä toimia, joihin sisältyy saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen, sovelletaan muun muassa:

a) rakennuksiin, teihin, kuljetukseen sekä muihin sisä- ja ulkotiloihin, koulut, asunnot, terveydenhuoltoyksiköt ja työpaikat mukaan lukien;

b) tiedottamiseen, viestintään ja muihin palveluihin, sähköiset palvelut ja pelastuspalvelut mukaan lukien,”

Artikla 20 Henkilökohtainen liikkuminen: ”Sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen, muun muassa: a) helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista, sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan;”

Vammaisfoorumi kannattaa ehdotusta, jonka mukaan liikenne- ja viestintäministeriöllä nykyisin oleva rautatieliikenteen toimivalta siirrettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle.

Vammaisfoorumi pitää hyvänä, että esityksessä on erikseen mainittu, että esteettömyydestä on erillistä sääntelyä, mitä toimivaltaisen viranomaisen tulee noudattaa palveluita järjestäessään.

Lakiesityksessä ei annettaisi EU:n palvelusopimusasetuksen mukaista mahdollisuutta toteuttaa suorahankintana alle 7,5 miljoonan euron vuotuisen arvon tai alle 500 000 junakilometrin suuruisia junaliikennepalveluhankintoja. Lähtökohtaisesti kannatamme suorahankintamahdollisuuden epäämistä, koska suorahankinnoissa on suurempi riski, että esim. kaluston (ja infran)

esteettömyysvaatimuksia ei noudateta tai huomioida riittävästi. Toisaalta hankintamenettely itsessään ei varmista esteettömyys- tai muiden määräysten/vaatimusten täyttymistä, ja toimivaltaisia viranomaisia onkin selkeästi ohjeistettava sekä valvottava aina hankinnoista palvelun järjestämiseen.

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry